

2023

JAARVERSLAG

PARNASSIA ADDICTION RESEARCH CENTRE

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	2
HET PARC IN HET KORT	4
SAMENWERKING	5
KENNIS DELEN	6
BEGELEIDING COLLEGA'S EN STUDENTEN	6
ONDERWIJS	7
PRESENTATIES	9
ZITTING IN COMMISSIES	11
ONDERZOEKSPROJECTEN	13
JEUGD	13
VOLWASSENEN	16
PROJECTEN UITGELICHT	18
REDUCE-STUDIE	18
RE CAB-STUDIE	19
PACT-STUDIE	20
YIT	21
ESKETAMINE BIJ BEHANDELING ALCOHOLVERSLAVING	23
PILOT AF-EMDR	24
PUBLICATIES	25
ARTIKELEN	25
BOEKEN/HOOFDSTUKKEN, RICHTLIJNEN, REVIEWS	26
SOCIAL MEDIA EN CONTACT	27

VOORWOORD

Tweeduizend drieëntwintig was een jaar waarin wij in het Parnassia Addiction Research Centre (PARC) voorrang hebben gegeven aan de voorbereiding en uitvoering van de studies waarvoor wij in 2022 en eerder vanuit met name ZonMw omvangrijke subsidies ontvingen.

Na een intensieve voorbereidingsperiode konden we eind 2023 beginnen met de dataverzameling ('first patient in') in de gerandomiseerde Rewards for Cannabis Abstinence (RECAP) studie. Wereldwijd als eerste onderzoeken we daarin de (kosten-)effectiviteit van contingency management als 'stand-alone' behandeling bij jongeren met een hulpvraag voor cannabisverslaving in de jeugdverslavingszorg (ZonMw programma Doelmatigheid; promovenda Eva Garssen; onderzoeksassistent Heleen Berenschot; hoofdonderzoeker Renske Spijkerman).

In dezelfde periode begonnen wij met de voorbereidingen voor de gerandomiseerde, placebogecontroleerde Research on Dexamphetamine treatment for Use of Cocaine (REDUCE) studie, waarin wij de effectiviteit en veiligheid onderzoeken van langwerkende dexamfetamine in de behandeling van patiënten met een cocaïneverslaving. Onze planning is om het onderzoek in september 2024 te kunnen starten (ZonMw programma Goed Gebruik Geneesmiddelen, 5e ronde Rediscovery; promovenda Tjitske Colenbrander; hoofdonderzoeker Peter Blanken).

In onze omvangrijke prospectieve en landelijk representatieve cohortstudie Youth in Transition (YIT) naar het lange-termijn beloop van verslaving en mentale gezondheid bij jongeren vanaf hun hulpvraag in de jeugdverslavingszorg konden we in 2023 de 2-jaar follow-up meting afsluiten met een follow-up percentage van maar liefst ruim 90%. Ook de 4-jaar follow-up vordert inmiddels heel goed, met tot nu toe een vergelijkbaar hoog responspercentage (ZonMw programma ggz - Middellanglopend Onderzoek (promovenda Christina Moska; hoofdonderzoeker Vincent Hendriks).

Ons laatste en langstlopende ZonMw onderzoek, naar het belang van de therapeutische alliantie in de behandeling van jongeren in de jeugdverslavingszorg en jeugd-ggz, nadert inmiddels haar einde met het indienen van de laatste wetenschappelijke papers en het afronden van het proefschrift van onze promovenda Patty van Benthem (ZonMw programma Effectief werken in de jeugdsector; hoofdonderzoekers Renske Spijkerman & Vincent Hendriks).

VOORWOORD

Tot slot wat betreft de ZonMw-studies hebben we in 2023 samen met onze post-doc onderzoeker Heval Özgen een onderzoeksvorstel ingediend naar de effectiviteit van Esketamine in de behandeling van alcoholverslaving, bij het programma Goed Gebruik Geneesmiddelen, 6e ronde Rediscovery. Na een positief besluit tot uitwerking van een volledige subsidieaanvraag werd het onderzoeksvorstel uiteindelijk helaas tóch niet gehonoreerd.

Naast deze omvangrijke studies hebben we in 2023 met onze nieuwe onderzoeker Elin van den Bergh een begin gemaakt met onderzoek naar op verslavingsgedrag gerichte Eye Movement Desensitization and Reprocessing (AF-EMDR). Ons eerste doel hierbij is om toe te werken naar de uitvoering van een ‘proof-of-concept’ studie op dit gebied.

In dit jaarverslag vindt u een uitgebreide beschrijving van de genoemde studies en van onze vele activiteiten op het gebied van onderwijs en opleiding, publicaties in wetenschappelijke tijdschriften, interne en externe presentaties - waaronder veel keynote lezingen - deelname aan landelijke expertisecentra en internationale samenwerking en leidende rol in de Nederlandse richtlijnontwikkeling op het gebied van verslaving.

Met veel plezier wil ik apart vermelden dat wij in het PARC in de loop der jaren een sterk groeiende groep roulerende stagiairs en onderzoeksassistenten hebben kunnen aantrekken, die in combinatie met de onderzoekers heel goed werk verrichten. De stagiairs krijgen van ons goede begeleiding voor hun (hbo, bachelor of master) scriptie, veel stagiairs vinden het werk zo leuk en leerzaam dat ze langer bij ons willen blijven en velen vinden na hun stage een goede plek op een van de klinische afdelingen van Parnassia Groep. Echt een heel mooie constructie en fijn om zoveel lerende jonge mensen op de afdeling te hebben!

Graag wil ik alle senior/post-doc onderzoekers, onderzoeksmedewerkers, onderzoeksassistenten en stagiairs op het PARC bedanken voor hun onmisbare bijdrage aan ons werk.

“ IK VOEL ME BEVOORRECHT DAT WIJ MET ONS WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK ECHT BIJDAGEN AAN HET VERBETEREN VAN DE VERSLAVINGSZORG ”

VINCENT HENDRIKS

HOOFD VERSLAVINGSONDERZOEK
PARC & HOOGLERAAR
VERSLAVING EN PSYCHIATRISCHE
COMORBIDITEIT LUMC CURIUM

HET PARC IN HET KORT

Het Parnassia Addiction Research Centre (PARC) is het onderzoeksinstituut van Parnassia Groep dat al ruim 25 jaar wetenschappelijk onderzoek verricht naar verslaving en daaraan verbonden individuele, sociale en maatschappelijke problemen.

Onze missie

Op grond van inzichten uit onderzoek willen wij het zorgbeleid mede richting geven en de effectiviteit en doelmatigheid van de zorg aan mensen met een verslaving verbeteren. Dat doen wij door wetenschappelijk onderzoek uit te voeren en door nationale en internationale kennis te verzamelen en over te dragen.

Onze thema's

- verslaving
- individuele, sociale en maatschappelijke problemen bij verslaving
- farmacologische en psychosociale behandelingen
- vroegsignalering en vroeginterventies
- jongeren met verslaving
- herstelondersteunende zorg
- psychiatrische comorbiditeit
- ontwikkelen van meer gerichte, gepersonaliseerde interventies
- maatschappelijke integratie
- chroniciteit van verslaving

SAMENWERKING

In 2023 heeft het PARC samengewerkt met universiteiten, onderzoeks- en kenniscentra, instellingen voor verslavingszorg en instellingen in de ggz en kinder- en jeugdpsychiatrie. Hieronder een greep uit de samenwerkingspartners:

INSTELLINGEN (JEUGD)VERSLAVINGSZORG

INSTELLINGEN KINDER- EN JEUGDPSYCHIATRIE

UNIVERSITEITEN

FINANCIER

(INTER) NATIONALE ONDERZOEKS- EN KENNISCENTRA

KENNIS DELEN

BEGELEIDING COLLEGA'S EN STUDENTEN

Kennis delen is één van de belangrijkste taken van het PARC zowel binnen als buiten Parnassia Groep (PG). Binnen PG heeft het PARC presentaties verzorgd in teams, op congressen, symposia en tijdens studiemiddagen. In academische opleidingen wordt van oudsher weinig onderwijs gegeven over middelengebruik en verslaving. Het PARC heeft daarom veel onderwijsactiviteiten over dit thema verzorgd. Daarnaast heeft het PARC stagiaires en collega's begeleid bij het wetenschappelijke deel van hun opleiding:

Onderwijs verzorgd binnen Parnassia Groep:

- Begeleiding van LUMC- en FSW-stagiaires die in ons onderzoeksinstituut Parnassia Addiction Research Centre (PARC) participeren in onderzoek en op het betreffende onderwerp hun masterthese schrijven: Vincent Hendriks, Renske Spijkerman, Christina Moska en Eva Garssen.

Onderwijs verzorgd buiten Parnassia Groep:

- Hendriks, V. & Moska, C.: Moeilijke adolescenten: de epidemiologie, etiologie en behandeling van verslaving bij jongeren. College aan studenten Geneeskunde, blok G3VVV. Leiden: 21 februari 2023.
- Hendriks, V.: Verslaving: epidemiologie, verklaringsmodellen en behandeling. College aan studenten Geneeskunde, blok Vraagstukken Psychisch Functioneren. Leiden: 29 juni 2023.
- Hendriks, V. & Moska, C.: Youth in Transition study. College aan master studenten i.k.v. keuzevak Forensische Pedagogiek Universiteit Leiden (verzoek universitair docent Moji Ahgajani). Den Haag: 5 december 2023.
- Hendriks, V.: Addiction: Epidemiology, etiology, prevention and treatment. College in kader van Halve Minor Kinder- en Jeugdpsychiatrie. Oegstgeest: 7 september 2023.

Bijdrage aan halve minor Kinder- en Jeugdpsychiatrie:

- Hendriks, V. Docent en lid modulecommissie van de halve minor ‘Clinical research and practice in child psychiatry’ van het LUMC. Binnen de halve minor worden 13 dagdelen besteed aan het thema verslaving. In het ‘verslavingsblok’ wordt aandacht besteed aan de neurobiologie en neuropsychologie van verslaving; motiverende gespreksvoering; het patiëntperspectief op verslaving en verslavingsbehandeling; nieuwe ontwikkelingen in de behandeling van jongeren met verslaving; psychiatrische comorbiditeit; verslavingsgeneeskunde; en recreatief gebruik van alcohol en drugs door jongeren en jongvolwassenen in het uitgaansleven. In de halve minor worden ook werkbezoeken gebracht aan de behandeling met medische heroïne op voorschrift voor chronische heroïneverslaafden en aan de Brijder Jeugd kliniek waar jongeren voor hun verslaving behandeling krijgen. In één van de dagdelen vertelt een moeder van een jongere in het Youth in Transition onderzoek over de suïcide van haar zoon en het levensverhaal wat daaraan voorafging.
- Blanken, P.: Randomised controlled trials in the addiction field: Focus on treatment-refractory heroin addicts. College in kader van Halve Minor Kinder- en Jeugdpsychiatrie. Den Haag: 11 oktober 2023.
- Hendriks, V. & Moska, C.: The Youth in Transition study. College in kader van Halve Minor Kinder- en Jeugdpsychiatrie. Den Haag: 9 oktober 2023.
- Hendriks, V.: Verslaving en psychiatrische comorbiditeit. College in kader van Halve Minor Kinder- en Jeugdpsychiatrie. Den Haag: 12 oktober 2023.
- Hendriks, V. & Moska, C.: Interview met moeder die haar verslaafde zoon - deelnemer in ons YIT-onderzoek - verloor door suïcide. Werkgroep in kader van Halve Minor Kinder- en Jeugdpsychiatrie. Den Haag: 12 oktober 2023.
- Özgen, H.: Psychedelica in de behandeling van verslaving. College in kader van Halve Minor Kinder- en Jeugdpsychiatrie. Den Haag: 13 oktober 2023.
- Spijkerman, R.: New developments in the treatment of youths with a substance use disorder. College in kader van Halve Minor Kinder- en Jeugdpsychiatrie. Den Haag: 16 oktober 2023.

KENNIS DELEN

PRESENTATIES

Presentaties op interne beleidsdagen, symposia etc.:

- Hendriks, V. & Moska, C.: Het Youth in Transition (YiT) onderzoek: Eerste resultaten en vooruitblik. Lezing gehouden voor het Wetenschappelijk Middagprogramma Opleiding Psychiatrie, Parnassia Groep. Den Haag: 9 mei 2023.
- Spijkerman, R.: Rewards for cannabis abstinence (RECAP). Onderzoek naar Contingentie Management (CM) bij jongeren met cannabisverslaving. Lezing gehouden voor Wetenschappelijk middagprogramma Haaglanden, Parnassia Groep. Den Haag: 9 mei 2023.
- Blanken, P. & Spijkerman, R.: Onderzoek naar nieuwe behandelingen in de verslavingszorg. PG Onderzoeksdag. Online Webcollege: 26 juni 2023.
- Blanken, P. & Colenbrander, T.: Vertraagde afgifte dexamfetamine voor cocaïneverslaving. Lunch referaat Brijder. Den Haag: 26 september 2023.

Presentaties op externe congressen, symposia etc.

Nationaal

- Hendriks, V.: Op het snijvlak van verslaving en andere psychische stoornissen. Lezing gehouden voor de Psychiaterconferentie GGZ Noord-Holland-Noord. Alkmaar: 9 maart 2023
- Blanken, P., Neven, A. & Schellekens, A.: Van richtlijn naar praktijk: Dilemma's in de diagnostiek en behandeling van de stoornis in alcoholgebruik. NVvP Voorjaarscongres 2023. Maastricht: 31 maart 2023.

KENNIS DELEN

PRESENTATIES

- Hendriks, V. & Moska, C.: Verslaving en psychiatrische comorbiditeit: Een levensloop-perspectief. Keynote lezing gehouden op het Jaarsymposium Verslavingskunde Nederland. Driebergen: 13 oktober 2023.
- Garssen, E.: Waarom Contingentie Management als behandeling in de Verslavingszorg? i.s.m. dr. Laura De Fuentes - Merillas. Workshop gehouden op de NISPA-dag Nijmegen: 16 november 2023.
- Gorissen, K.: Youth in Transition. Presentatie gehouden op de LUMC wetenschapsdag.
- Spijkerman, R.: Gameverslaving en overmatig beeldschermgebruik bij jongeren. Online lezing gehouden voor KJP-opleiding Noord-Holland Noord: 19 januari 2023.
- Spijkerman, R.: Gameverslaving en overmatig beeldschermgebruik bij jongeren. College gehouden voor KJP-opleiding, Erasmus MC, Rotterdam: 26 juni 2023.
- Spijkerman, R.: Middelenmisbruik bij jongeren. College gehouden voor KJP-opleiding, Erasmus MC, Rotterdam: 24 augustus 2023.
- Spijkerman, R.: Contingentie Management (CM) bij jongeren met cannabisverslaving, online presentatie gehouden voor Commissie Jeugdverslavingszorg, Verslavingskunde Nederland: 31 januari 2023.

Presentaties op externe congressen, symposia etc.

Internationaal

- Hendriks, V.: Addiction and psychiatric comorbidity in young people: Treatment considerations. Lezing gehouden in sessie 'Meet the expert' voor het 31st European Congress of Psychiatry, European Psychiatric Association (EPA 2023). Parijs: 28 maart 2023.
- Hendriks, V.: Proactive psychiatry of addiction: toward the normalization of early prevention. Lezing in panel gehouden voor het 31st European Congress of Psychiatry, European Psychiatric Association (EPA 2023). Parijs: 28 maart 2023.
- Spijkerman, R.: International Survey on Treatment for youths with ADHD and SUD. Presentatie gehouden op de ICASA International Network meeting. Parijs: 15 juni 2023.

ZITTING IN COMMISSIES

Commissies

- Stuurgroep Landelijk Expertisecentrum Verslaving, Verslavingskunde Nederland
- Wetenschappelijke Raad Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie
- Erkenningscommissie Justitiële Interventies, Nederlands Jeugdinstituut (NJI)
- Programmaraad Verslaving Volwassenen, Parnassia Groep
- Programmaraad Verslaving Jeugd, Parnassia Groep
- Wetenschapscommissie LUMC Curium
- Adolescence Work Group, International Collaboration on ADHD and Substance Abuse (ICASA)
- Commissie Wetenschappelijk Onderzoek (CWO) van de Combi
- Diverse interne werkgroepen/overleggen PG
- Verslaving; Overleg zorg Brijder; Overleg Specialismeleiders & hoogleraren Combi
- Programmaraad Transculturele psychiatrie
- Expert Group 'Monitoring Opioid Substitution Treatment (OST) Outcomes' (EMCDDA)
- Expert Group 'Promising pharmacological options for the treatment of stimulants dependence' (UNODC)
- Wetenschappelijke Raad 'Nationale Drugs Monitor' (NDM; Trimbos Instituut)
- Programmalijs Datamanagement (Verslavingskunde Nederland)
- Inclusion and Diversity of Transgender and Gender Diverse people of color. Transvisie Patiëntenorganisatie
- Addiction Home Communities
- Psychedelics Training program
- Voorzitter Transculturele psychiatrie, NVvP

ZITTING IN COMMISSIES

Lid promotiecommissies

- Martinelli, T. In search of recovery. Exploring frontiers of drug addiction recovery through people, pathways and policy. Hendriks, V. lid promotiecommissie, opponent. Tilburg University: 3 februari 2023.
- Aydin, S. In between looking and seeing. Recognition, referral and assessment of children and adolescents' mental health problems at the interface of primary and secondary mental healthcare. Hendriks, V. lid promotiecommissie, opponent. Universiteit Leiden: 23 februari 2023.
- Guiraud, J. Sodium oxybate for the treatment of alcohol dependence. Hendriks, V. lid promotiecommissie, opponent. Universiteit van Amsterdam: 11 mei 2023.
- Rutten, R. Profiling substance use disorders patients and their level of care in addiction treatment. Hendriks, V lid promotiecommissie, opponent. Radboud Universiteit Nijmegen: 3 oktober 2023.

ONDERZOEKSPROJECTEN

JEUGD

Het PARC werkt doorlopend aan het initiëren van nieuwe onderzoeksprojecten. Hieronder vindt u een overzicht van alle onderzoeksprojecten jeugd.

Youth in transition: Addiction trajectories and profiles. A longitudinal study in a population cohort and a youth addiction treatment cohort - Christina Moska (promovenda), Anneke Goudriaan (mede-promotor), Peter Blanken (co-promotor), Vincent Hendriks (promotor)

Dit onderzoek beoogt het longitudinale beloop van verslaving in de kritische periode van adolescentie naar jonge volwassenheid in kaart te brengen. De resultaten van het onderzoek zullen een belangrijke bijdrage leveren aan het verbeteren van de vroege herkenning van jongeren met een hoog risico op chronische verslavingsproblemen, en aan het ontwikkelen van een meer op individuele jongeren toegesneden behandelaanbod in de verslavingszorg (gepersonaliseerde zorg). Het onderzoek is gestart in december 2017. In de zomer van 2021 is de baselinemeting bij de geplande 423 jongeren in de jeugdverslavingszorg succesvol afgerond. In de zomer van 2023 is de 2-jaar follow-up meting afgerond, met een follow-up percentage van 90%. Ook de 4-jaar FU metingen lopen voorspoedig.

In september 2023 hebben wij een amendement ingediend bij de METC, met het verzoek de einddatum van het onderzoek (d.w.z. ‘last-patient-out’) te verplaatsen naar augustus 2025. Voor deze verlenging van de looptijd van het onderzoek hebben wij van de METC inmiddels goedkeuring verkregen. Na de afronding van de dataverzameling verwachten wij nog 12 maanden nodig te hebben voor de analyse en rapportage van de bevindingen uit het onderzoek. Wij verwachten vervolgens het onderzoek af te kunnen ronden in augustus 2026.

De PACT-studie - Professional Alliance with Clients in Treatment - Patty van Benthem (promovenda), Robert Vermeiren (mede-promotor), Renske Spijkerman (co-promotor), Peter Blanken (senior onderzoeker), Vincent Hendriks (promotor)

Therapeutische alliantie, cliëntenfeedback en behandelresultaat in de behandeling van jongeren in de jeugdpsychiatrie en -verslavingszorg. Voor de praktijk heeft deze studie een geaccrediteerde training in een variant van de cliëntenfeedback methode aangevuld met motiverende gespreksvoering opgeleverd. De PACT-studie levert daarnaast wetenschappelijke kennis op over de toevoegde waarde van het gebruik van cliëntenfeedback aan de treatment-as-usual van jongeren met psychiatrische en/of verslavingsproblemen voor het verbeteren van de therapeutische alliantie en het behandelresultaat.

ONDERZOEKSPROJECTEN

JEUGD

Het onderzoek bevindt zich in de analyse- en rapportagefase (wetenschappelijke papers en proefschrift). Momenteel wordt nog gewerkt aan het vierde (=laatste) artikel en aan de Discussie-sectie van het proefschrift. Promotie bij het LUMC wordt in de loop van 2024 verwacht.

RECAB-studie (Rewards for Cannabis Abstinence) - Eva Garssen (promovenda), Heleen Berenschot (onderzoeksassistent), Renske Spijkerman (hoofdonderzoeker/co-promotor), Vincent Hendriks (promotor), Peter Blanken (senior onderzoeker)

RECAB (Rewards for Cannabis Abstinence)-studie. Trial naar de effectiviteit en kosteneffectiviteit van contingentie management bij behandeling van jongeren met een cannabisverslaving. De voorbereidingen van het onderzoek zijn op 1 december 2022 gestart. Aan het onderzoek zullen naar planning 154 patiënten deelnemen. Begin december 2023 is het onderzoek gestart ('first patient in'). Het onderzoek heeft een looptijd van 5 jaar (60 maanden).

Cijfers cliëntpopulatie PG jeugdverslavingszorg - Elin van den Bergh (junior onderzoeker), Renske Spijkerman (senior onderzoeker), Peter Blanken (senior onderzoeker), Vincent Hendriks (hoogleraar/hoofd onderzoek)

Jaarlijks wordt een rapportage met cijfers over de cliëntpopulatie van de jeugdverslavingszorg binnen Parnassia Groep (PG) gepubliceerd. Dit betreft de jongeren die in een bepaald jaar bij Brijder Jeugd of Youz Verslavingszorg vanwege verslavingsproblematiek in behandeling zijn geweest. Na een periode van inactiviteit vanwege personeelwisselingen is dit initiatief in 2023 hervat en is gestart met de rapportage van de cijfers uit 2021. Deze belicht demografische kenmerken en behandelingspatronen van jongeren die in 2021 bij Brijder Jeugd en Youz Verslavingszorg nieuw in zorg kwamen. Naar verwachting zal in 2024 het rapport worden opgeleverd met gegevens over de clientpopulatie van de PG Jeugdverslavingszorg in 2022 en 2023.

ONDERZOEKSPROJECTEN

JEUGD

Retrospectief dossieronderzoek - Elin van den Bergh (junior onderzoeker), Renske Spijkerman (senior onderzoeker), Vincent Hendriks (hoogleraar/hoofd onderzoek)

Retrospectief dossieronderzoek naar voorspellers van zorgtrajecten bij jongeren in de jeugdverslavingszorg. Met het onderzoek wordt beoogd meer inzicht te krijgen in voorspellers van zorgtrajecten bij jongeren in de jeugdverslavingszorg.

Evaluatie oudercursus 'Help mijn kind kan niet zonder' - Jitske Hoogervorst (projectuitvoerder/adviseur), Renske Spijkerman (senior onderzoeker)

De oudercursus 'Help mijn kind kan niet zonder' is voor ouders die zich zorgen maken en opvoedvragen hebben over het problematisch middelengebruik van hun kind en beoogt opvoedstress bij ouders te verminderen door positieve opvoedvaardigheden te versterken. De cursus is ontwikkeld door Brijder Jeugd, ontving in 2021 van het RIVM de erkenning 'goed onderbouwd' en is inmiddels ook beschikbaar bij Tactus, Jellinek, VNN en Indigo.

Jitske Hoogervorst van Brijder Jeugd verzorgt de online evaluatiemetingen van de cursussen bij deze instellingen. Het PARC biedt ondersteuning bij de terugkoppeling van de metingen en draagt zorg voor de procesevaluatie. Daarnaast biedt het PARC ondersteuning bij de verdere onderbouwing van de cursus via bijdragen aan literatuuronderzoek en documenten voor het erkenningstraject en via aanvullend onderzoek.

ONDERZOEKSPROJECTEN

VOLWASSENEN

REDUCE-studie (REsearch on Dexamphetamine treatment for Use of CocainE) - Tjitske Colenbrander (promovenda), Peter Blanken (hoofdonderzoeker, co-promotor), Vincent Hendriks (promotor)

Trial naar de effectiviteit en veiligheid van langwerkend dexamfetamine bij behandeling van mensen met een cocaïneverslaving. Stand van zaken: De voorbereidingen van het onderzoek zijn in februari 2023 gestart. Aan het onderzoek zullen naar planning 204 patiënten deelnemen. Het onderzoek heeft een looptijd van 4,5 jaar (54 maanden). Wij verwachten met de start van het onderzoek ('first patient in') te kunnen beginnen in september 2024.

Cliënt Monitoring Systeem en Routine Outcome Monitoring - Elin van den Bergh (junior onderzoeker), Renske Spijkerman (senior onderzoeker), Peter Blanken (senior onderzoeker)

Het Cliënt Monitoring Systeem (CMS) is een informatiesysteem dat beoogt op doorlopende basis gegevens te verschaffen over de aard en omvang van de cliëntpopulatie van Brijder, in termen van:

- demografische achtergrond;
- het middelengebruik en gerelateerde problemen;
- de ontvangen zorg.

De gegevens hebben betrekking op de cliëntpopulatie in Den Haag, Zuid-Holland en Noord-Holland en de cliëntpopulatie van Brijder Jeugd. In de vorm van Tabellenboeken worden vervolgens regelmatig kerncijfers over de Brijder-populatie gerapporteerd aan behandelaren en andere interne en externe geïnteresseerde partijen.

In aanvulling op het CMS wordt middels Routine Outcome Monitoring (ROM) informatie verzameld over de aard en het niveau van de klachten en het functioneren en over de mate waarin op deze gebieden gedurende het behandeltraject veranderingen optreden. ROM maakt het mogelijk om op doorlopende basis het resultaat van de geleverde zorginspanningen te monitoren en terug te koppelen op cliënt- en afdelingsniveau. Met deze informatie kan een behandelaar nagaan of er sprake is van een gunstige reactie van de cliënt op de behandeling en, indien nodig, om samen met de cliënt te bespreken hoe de behandeling bijgesteld dient te worden. De gegevens worden teruggekoppeld aan de hand van ROM-rapportages. Het systematisch verzamelen van ROM-gegevens stelt daarnaast onderzoekers in staat op termijn de gegevens te gebruiken voor wetenschappelijk onderzoek.

ONDERZOEKSPROJECTEN

VOLWASSENEN

Contingentiemanagement (CM) - Peter Blanken (senior onderzoeker) i.s.m. Kees Lammers (klinisch psycholoog) en Wilfried Ekkers (manager zorg)

In de Multidisciplinaire richtlijn Behandeling stoornissen in het gebruik van drugs wordt contingentiemanagement aanbevolen als eerste keus behandeling bij personen met een stoornis in het gebruik van cocaïne. Contingentiemanagement (CM) is een vorm van gedragstherapie waarbij doelgedrag wordt gestimuleerd door bekrachtiging/beloning. Binnen de behandeling in de verslavingszorg is contingentiemanagement erop gericht om drugsgebruik minder aantrekkelijk te maken en om abstinentie aantrekkelijker te maken. Bij CM leveren cliënten meermaals een urinemonster in en ontvangen zij een beloning wanneer dit urinemonster geen 'sporen' van drugsgebruik bevat.

Ondanks de aanbevelingen in de Multidisciplinaire richtlijn is contingentiemanagement nauwelijks geïmplementeerd in de reguliere verslavingszorg in Nederland. In navolging van deze aanbevelingen is Brijder in Den Haag CM gaan implementeren als een 12-weekse behandeling voor patiënten met een stoornis in het gebruik van cocaïne, als onderdeel van de reguliere verslavingszorg.

PROJECTEN UITGELICHT

REDUCE-STUDIE

“ELK OORDEEL HEEFT Z'N NADEEL
(LOESJE)”

**TJITSKE
COLENBRANDER**

ONDERZOEKER/PROMOVENDA/
VERSLAVINGSARTS

In 2023 hebben we aan de voorbereidingen van het REDUCE-onderzoek gewerkt, waarin we de effectiviteit en veiligheid van vertraagde-afgifte dexamfetamine voor de behandeling van cocaïneverslaving vergelijken met placebo.

Het onderzoek gaat plaatsvinden bij 3 grote verslavingszorginstellingen. Aan het onderzoek kunnen 204 patiënten deelnemen, die worden behandeld in een methadonprogramma voor hun bijkomende heroïneverslaving. Zij worden door toeval toegewezen aan behandeling met vertraagde-afgifte dexamfetamine of met placebo gedurende 30 weken. Daarna volgt een periode van 6 weken waarin we de gevolgen van stoppen van de medicatie onderzoeken.

worden gedurende de behandeling, aan het eind van de behandeling en op 52 weken follow-up geëvalueerd.

De effecten van de behandeling op het cocaïnegebruik, de algehele gezondheid en kwaliteit van leven

“DENK GOED NA OVER JE PROBLEEM. IS ER EEN OPLOSSING? DAN HEEFT HET GEEN ZIN JE ZORGEN TE MAKEN. IS ER GEEN OPLOSSING? DAN HEEFT HET OOK GEEN ZIN JE ZORGEN TE MAKEN. (VRIJ NAAR DE DALAI LAMA)”

PETER BLANKEN

SENIOR ONDERZOEKER

PROJECTEN UITGELICHT

RECAB- STUDIE

“WANNEER DE WETENSCHAP EN PRAKTIJK DE HANDEN INEENSLAAN, VALT ER VEEL TE WINNEN.”

EVA GARSSEN

ONDERZOEKER/PROMOVENDA

De Rewards for Cannabis Abstinence (RECAB) studie is van start! Dit is de eerste grote klinische trial in Nederland naar de effectiviteit en kosteneffectiviteit van op abtinentiegerichte contingentie management (CM) jongeren met een cannabisverslaving.

CGT is de gebruikelijke behandeling voor cannabisverslaving bij jongeren. CM is een bewezen effectieve behandeling voor verslaving maar wordt nog niet standaard toegepast bij jongeren met een cannabisverslaving. Bij CM gaat het om het belonen van gewenst gedrag. Binnen de verslavingszorg kan CM worden ingezet om abtinentie (het niet gebruiken) van middelen te stimuleren door het systematisch belonen - meestal met waardebonnen (vouchers) - van ingeleverde drugsvrije urines.

“NIEUWE UITDAGINGEN BRENGEN NIEUWE KANSEN.”

HELEEN BERENSCHOT

ONDERZOEKSMEDEWERKER

In het onderzoek worden jongeren van 16 t/m 22 jaar met cannabisverslaving willekeurig toegewezen aan een behandeling met cognitieve gedragstherapie (CGT) of contingentie management (CM). Deze cliënten zijn in behandeling bij Brijder Jeugd, Antes Youz verslavingszorg of Novadic-Kentron.

Op 22 november 2023 is de eerste cliënt geïnccludeerd. De komende twee jaar staan in het teken van de instroom van deelnemers in het onderzoek. In totaal zullen 154 jongeren een onderzoeksbehandeling van 12 weken met CM of CGT ontvangen. Onderzoekers van het PARC nemen bij elke deelnemer op verschillende tijdstippen metingen af. Zo hoopt het PARC een antwoord te gaan geven op de vraag of CM (kosten)effectiever is dan CGT voor jongeren met een cannabisverslaving.

We hebben een website: www.recab-study.nl

“DE JEUGDVERSLAVINGSZORG NET ZO DYNAMISCH ALS HAAR DOELGROEP.”

RENKE SPIJKERMAN

SENIOR ONDERZOEKER

PROJECTEN UITGELICHT

PACT- STUDIE

“DE BEHANDELRELATIE:
HET IS NIET ALLEEN BELANGRIJK
WÁT JE DOET, MAAR VOORAL
OOK HÔE JE HET DOET”

**PATTY VAN
BENTHEM**

ONDERZOEKER/PROMOVENDA

De Professional Alliance with Clients in Treatment (PACT) studie levert wetenschappelijke kennis op over behandelmotivatie en alliantie bij jongeren in de jeugdpsychiatrie en -verslavingszorg. In 2023 is een artikel over de effectiviteit van cliëntenfeedback bij jongeren in de jeugdpsychiatrie en -verslavingszorg: 'Systematic client feedback in youth mental health and addiction care: A controlled study comparing two treatment cohorts' gepubliceerd in European Addiction Research. Dit artikel is tevens benoemd tot 'Editors Choice'.

In 2023 is ook een psychometrisch artikel over de verkorte Werkalliantie vragenlijst ingediend bij BMC Psychology. In dit artikel wordt onderzocht of jongeren zich op dezelfde manier een begrip vormen van het concept 'alliantie' als hun (volwassen) hulpverlener.

In deze studie maken we daarbij voor het eerst gebruik van de nieuwste en meest verfijnde versie van de werkalliantievragenlijst én houden we rekening met de hiërarchische structuur van de alliantiedata. Kortom, een technisch artikel met implicaties die van belang zijn voor de praktijk. Dit artikel is in 2023 door meerdere revisierondes gegaan, hopelijk volgt een publicatie snel.

Verder is in 2023 geschreven aan het vierde PACT-artikel over de dyadische analyses van de werkrelatie, een analysemethode waarmee de dynamiek tussen beide personen van de werkrelatie onderzocht kan worden. Voor dit artikel heeft Patty samen met David Kenny, de grondlegger van deze analysemethode, de uitkomsten kunnen duiden. Laatste hand aan de discussie wordt nu gelegd en dan zal dit artikel begin 2024 ter publicatie aangeboden worden.

Met dit vierde artikel is de PACT-studie tot een einde gekomen en heeft Patty van Benthem eind 2023 afscheid genomen van het PARC om zo meer tijd te kunnen besteden aan haar gezin en haar bedrijf Prikkelkracht.

PROJECTEN UITGELICHT

YIT

In de Youth in Transition studie onderzoeken wij het lange termijn beloop van verslaving bij jongeren in de kritische periode van adolescentie naar jonge volwassenheid in een landelijk cohort in de jeugdverslavingszorg. Wij onderzoeken welke kenmerken van de jongeren samenhangen met een

gunstig of juist ongunstig lange termijn beloop om op basis daarvan het beloop beter te kunnen voorspellen. YIT is een prospectieve cohortstudie in een representatieve steekproef van 423 jongeren die bij de jeugdverslavingszorg in behandeling komen en vier jaar worden gevolgd, met follow-up metingen aan het einde van hun behandeling en na twee en vier jaar.

We verwachten met het YIT-onderzoek een belangrijke bijdrage te leveren aan het verbeteren van de vroege herkenning van jongeren met een hoog risico op chronische verslavingsproblemen, en aan het ontwikkelen van een meer op individuele jongeren toegesneden behandelaanbod in de jeugdverslavingszorg.

“MET YIT KUNNEN WE EEN BRUG SLAAN TUSSEN HET ONDERZOEK EN DE PRAKTIJK. MET DE RESULTATEN VAN DIT ONDERZOEK ZULLEN WIJ ONZE BIJDRAGE LEVEREN AAN DE GEPERSONALISEERDE ZORG VOOR JONGEREN IN DE VERSLAVINGSZORG.”

CHRISTINA MOSKA

ONDERZOEKER / PROMOVENDA

“DANKBAAR OM DEEL UIT TE MAKEN VAN HET YIT ONDERZOEK EN DE NOG WITTE VLEKKEN BINNEN DE JEUGDVERSLAVINGSZORG IN TE KLEUREN, WANT DE JEUGD HEEFT DE TOEKOMST MAAR HET LIEFST WEL ZONDER EEN VERSLAVING.”

DEMELZA BOMERS

JUNIOR ONDERZOEKER

“GELOOF NIET ALLES WAT JE DENKT.”

ILSE HAARMAN

ONDERZOEKSCOÖRDINATOR

PROJECTEN UITGELICHT

YIT (vervolg)

“GOED ONDERZOEK IS DE BASIS VOOR GOEDE ZORG!”

LEVIEN DEKKER

ONDERZOEKSMEDEWERKER

In 2023 is de twee jaar follow-up fase van het onderzoek afgerond met een follow-up percentage van ruim 90%! Daarnaast zijn we in 2023 gestart met de vier jaar follow-up fase van het onderzoek en hebben wij inmiddels 192 jongeren voor de derde keer gesproken. Deze derde afspraak lijkt op de eerdere twee afspraken. We nemen vragenlijsten, computertaken en een haarsample af. In 2024 ronden wij de metingen met de behandelaren af, waarin we alle behandelaren van de 423 deelnemers spreken over de behandeling die de jongeren hebben ontvangen. Wij hopen in 2025 de laatste deelnemer van de 4-jaar follow-up te includeren en de dataverzamelingsfase van het YIT-onderzoek af te ronden.

“UIT ONDERZOEK IS GEBLEKEN DAT ONDERZOEKEN VEEL LEUKER IS DAN ANTWOORDEN VINDEN (LOESJE)”

KHEDY GORISSEN

ONDERZOEKSCOÖRDINATOR

“DOOR BIJ HET YIT TE WERKEN HEB IK HET GEVOEL DAT IK BIJDRAAG AAN HET VERBETEREN VAN DE JEUGDVERSLAVINGSZORG”

NADINE KOSTER

ONDERZOEKSMEDEWERKER

PROJECTEN UITGELICHT

ESKETAMINE BIJ BEHANDELING ALCOHOLVERSLAVING

HEVAL ÖZGEN, PETER BLANKEN, VINCENT HENDRIKS

“NATURE DOES NOT HURRY, YET
EVERYTHING IS ACCOMPLISHED
(LAO TZU)”

HEVAL ÖZGEN

POST DOC ONDERZOEKER
PSYCHIATER I-PSY EN
ASSOCIATE PROFESSOR LUMC CURIUM

Jaarlijks komen bijna 30 duizend mensen in zorg vanwege problemen met alcohol. De behandeling (soms met medicijnen) die mensen krijgen, is niet voor iedereen succesvol en veel mensen komen meermaals terug in zorg. Er zijn aanwijzingen dat zogenaamde 'psychedelische' medicijnen effectief zijn bij de behandeling van verschillende psychiatrische problemen. Ketamine is één van die medicijnen en heeft als voordeel dat het een geregistreerd - en dus relatief veilig - medicijn is. In Nederland wordt onderzoek gedaan naar de effectiviteit van ketamine voor mensen met een ernstige depressie die geen baat hebben gehad bij eerdere behandeling. In Amerika en Engeland blijkt uit eerste onderzoeken dat ketamine ook effectief kan zijn bij mensen met een alcoholverslaving.

In maart 2021 hebben we een subsidieaanvraag ingediend voor een onderzoek naar de effectiviteit en veiligheid van esketamine in de behandeling van patiënten met een stoornis in het gebruik van

alcohol bij het ZonMw-programma "Klinisch toegepast onderzoek in de geestelijke gezondheidszorg", die uiteindelijk niet is gehonoreerd. Op basis van de commentaren van reviewers hebben we in 2022 een aangepast projectidee ingediend in de 6^e ronde Rediscovery van het ZonMw-programma Goed Gebruik Geneesmiddelen (GGG) en dat in 2023 uitgewerkt tot een volledige subsidieaanvraag. Deze aanvraag is weliswaar als 'goed' beoordeeld, maar uiteindelijk helaas wederom niet voor subsidiëring in aanmerking gekomen.

Momenteel wordt in Nederland een breed overleg gevoerd, het zogenoemde Psynapse Consortium, over het opzetten van een nationale infrastructuur voor het ontwikkelen van wetenschappelijk onderzoek naar 'psychedelica-assisted' behandelingen voor psychiatrische aandoeningen. Het PARC is hier, namens Parnassia Groep, bij betrokken om bij te dragen aan de kwaliteit van toekomstig wetenschappelijk onderzoek naar de effectiviteit en veiligheid van psychedelica in de behandeling van psychiatrische aandoeningen, alsmede om toekomstig onderzoek naar de behandeling van (alcohol-) verslaving met behulp van psychedelica, waaronder esketamine, te realiseren.

PROJECTEN UITGELICHT

ONDERZOEKSVORSTEL: PILOT AF-EMDR

“BLIJ BIJ TE DRAGEN AAN DE
VERBETERING VAN
VERSLAVINGSZORG. HET ENIGE
NEVENEFFECT IS EEN EIGEN
GROEIENDE VERSLAVING AAN
CAFEÏNE EN TWIJFELACHTIGE
KANTOORSNACKS.”

**ELIN VAN DEN
BERGH**

ONDERZOEKER

In de jaren 2022 en 2023 heeft PARC een onderzoek naar Addiction-Focused Eye Movement Desensitization and Reprocessing (AF-EMDR) geïnitieerd, waarbij behandelaars vertrouwd werden gemaakt met een AF-EMDR protocol ontwikkeld door EMDR-expert Wiebren Markus. Dit initiatief heeft als voornaamste doelstelling om nieuwe behandelingsstrategieën te verkennen voor verslavingsproblemen bij adolescenten, met een specifieke focus op het reduceren van aanhoudende craving die het risico op terugval vergroot.

Vooruitkijkend naar het komende jaar zal een pilotstudie worden opgezet, gericht op jongeren in de verslavingszorg met primaire stimulantia problematiek. Deze pilotstudie zal, bij een positieve uitkomst, dienen als opmaat naar een volledig wetenschappelijk onderzoek, waarbij de bevindingen verder worden gevalideerd en uitgebreid.

PUBLICATIES

ARTIKELEN

- Alexandridis, D., Nijhof, S.L., Van der Rijst, V.G., Van der Neut, D.Y., Spijkerman, R., Stevens, G.W., ... & Peeters, M. (2023). A cross-sectional study on gaming intensity and social vulnerability in adolescents that have a chronic condition. *Frontiers in Public Health*, 11, 1128156.
- Van Benthem, P., Spijkerman, R., Blanken, P., Boon, A., Vermeiren, R.R.J.M., Hendriks, V.M. (2023). Systematic client feedback and adolescents' treatment outcomes in youth mental health and addiction care: A controlled study comparing two treatment cohorts. *European Addiction Research*, 29 (1): 52-62. [DOI: 10.1159/000528355].
- Van Benthem, P., Van der Lans, R., Lamers, A., Blanken, P., Spijkerman, R., Vermeiren, R. & Hendriks, V. (2023). The Working Alliance Inventory - Short Revised: Psychometric properties of the youth and therapist form in youth mental health and addiction care. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, (submitted for publication).
- Blanken, P. (2023). Treatment of crack-cocaine dependence in the Netherlands. *Rausch*, 12 (3): 64-69.
- Neven, A., Grinsven, T. van, Blanken, P., Hendriks, V.M., Spijkerman, R., Nagel, J. van der, Brink, W. van der, Schellekens, A.F.A. (2023). De medicamenteuze behandeling van patiënten met een stoornis in alcoholgebruik. *Psyfar*, 18(3) - editie 2023-3.
- Moska, C., Goudriaan, A.E., Blanken, P., Hendriks, V. (2023). Accuracy of the Depression, Anxiety and Stress Scale (DASS-21) for screening on comorbid internalizing disorders among youth in substance use disorder treatment. *Eur Addict Res*, 29(6): 385-393. DOI: 10.1159/000533726.
- Hendriks, V.M., Los, L., Ervaringsdeskundige, NJR Hoofdzaken, Spijkerman, R., Expertgroep problematisch middelengebruik en/of verslaving (2023). Herziening van het thema problematisch middelengebruik en psychische comorbiditeit. Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie. [Jeugd-ggz voor jongeren met problematisch middelengebruik en/of verslaving - Kenniscentrum Kinder- en Jeugdpsychiatrie](#)
- Therribout, N., Van Kernebeek, M.W., Vorspan, F., Crunelle, C.L., Van Den Brink, W., Özgen, H., ... & Romo, L. (2023). Consensus international sur le dépistage, le diagnostic et le traitement des adolescents avec un trouble du déficit de l'attention avec ou sans hyperactivité en cas de comorbidité avec des troubles de l'usage de substances. *Neuropsychiatrie de l'Enfance et de l'Adolescence*, 71(1), 25-34.
- Wiessing, L. ... Blanken, P. ... et al. for the OPTIMUS Study Group (2023). Opioid agonist maintenance treatment outcomes - The OPTIMUS International Consensus towards evidence-based and patient-centred care, an interim report. *International Journal of Mental Health and Addiction*.

PUBLICATIES

BOEKEN/HOOFDSTUKKEN, RICHTLIJNEN, REVIEWS

Boeken/Hoofdstukken

- Blanken, P. (2023). Kerncijfers Brijder 2022: Noord- en Zuid-Holland. Den Haag: PARC, Brijder Onderzoek en Opleiding.
- Dürsteler, K.M., Walter, M. & Blanken, P. (eds.) (2023) Novel treatment approaches and future directions in substance use disorders. Lausanne: Frontiers Media SA.
- Van den Bergh, E., Spijkerman, R., Blanken, P., & Hendriks, V. (2023) PG Jeugdverslavingszorg in Beeld 2021. Den Haag: PARC, Brijder, Parnassia Groep.

Richtlijnen

- Blanken, P., Hendriks, V., Spijkerman, R., Brink, W. van den, Keuch, C. Schellekens, A., namens de Werkgroep MDR SGA (2023). Multidisciplinaire richtlijn Stoornissen in het gebruik van alcohol. Federatie Medisch Specialisten, Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie, Trimbos-instituut.

Reviews

Het PARC reviewt met regelmaat ingediende manuscripten voor (inter)nationale tijdschriften.

SOCIAL MEDIA EN CONTACT

PARC websites

In het tweede kwartaal van 2024 verschijnt de nieuwe website van PARC:
www.parc.addiction-research.nl deze is momenteel 'under construction'.

Zie ook de PARC pagina op de website van Brijder Verslavingszorg:
<https://www.brijder.nl/zo-werkt-brijder/wetenschappelijk-onderzoek>

PARC LinkedIn

PARC heeft een eigen LinkedIn pagina waar regelmatig updates worden geplaatst.
Volg PARC via LinkedIn: [Parnassia Addiction Research Centre: overzicht | LinkedIn](#)

Adres

Parnassia Addiction Research Centre (PARC)

Brijder Verslavingszorg

Zoutkeetsingel 40, 1e etage

2512 HN Den Haag